

**Avfallsutredning för Stockholms
Län – Handlingsprogram, april
2006, beslutat av
samhällsbyggnadsberedningen
den 5 maj 2006**

Innehållsförteckning

Inledning	4
1. Regelverket inom avfallsområdet.....	5
Mål.....	5
Aktivitet/Förslag till åtgärd.....	5
2. Hur ska olika fraktioner av avfall tas om hand?.....	7
Mål.....	7
Aktivitet/Förslag till åtgärd.....	7
3. Administrativa effektiviseringsåtgärder.....	8
Mål.....	8
Aktivitet/Förslag till åtgärd.....	8
4. Fysiska platsbehov.....	9
Mål.....	9
Aktivitet/Förslag till åtgärd.....	9
5. Driftavbrott vid behandlingsanläggningar som används av Stockholms läns kommuner	10
Mål.....	10
Aktivitet/Förslag till åtgärd.....	10

Inledning

Följande handlingsprogram har utformats utifrån avfallsutredningen för Stockholms län Rapport 1 (Dagsläge och förutsättningar) och tillhörande underlagsrapport 1a samt Rapport 2 (Framtidsäkring – resultat från ”känslighetsanalys”).

Syftet med handlingsprogrammet är att fastställa insatser och åtgärder som är nödvändiga för att skapa en hållbar avfallshantering inom stockholmsregionen för att i nästa steg påbörja planering och genomförande. Hållbar utveckling betyder att alla politiska beslut ska utformas så att dessa tar hänsyn till ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenser på lång sikt.

De områden (1-5) som lyfts fram som väsentliga för att nå målsättningen om långsiktigt hållbar avfallshantering i Stockholms län beskrivs nedan. För varje område finns en kort bakgrund, övergripande målsättning(ar), aktiviteter som leder mot målen samt en kort beskrivning av de positiva effekter som kan uppnås.

Samhällsbyggnadsberedningen vid kommunförbundet Stockholms län beslutade den 5 maj 2006

-att godkänna handlingsprogrammet med tillägg av åtgärden samhällsekonomisk analys samt att verka för att avfallsfrågorna ses som en viktig del av den samhälleliga infrastrukturen i nästa Regionala utvecklingsplan (RUFs).

-att uppdraga åt KSL och RAS-kommittén att bedöma åtgärdernas resursbehov och kostnader samt hitta lösningar för genomförande.

1. Regelverket inom avfallsområdet

Inträdet i EU har förändrat styrningen av svensk avfallshantering. Avgörande beslut om policy och regelverk beslutas nu inom unionen. För kommunernas del är det speciellt viktigt att kunna påverka den lagstiftning som fastställs inom avfallsområdet, eftersom det är kommunerna som har det praktiska ansvaret för den lokala tillsynen över avfallshandlingen. Det är viktigt att deras företrädare bereds möjlighet att i tidigt skede vara med och påverka utvecklingen inom lagstiftningen.

Regionen bör ha en tydlig strategi för att våra intressen och förhållanden ska beaktas. Både myndigheter och andra aktörer bör förbättra sitt arbete för att ta fram kvalitetssäkrade och väl avvägda svenska ståndpunkter. Stockholmsregionen har särskilda förutsättningar (möjligheter och svårigheter) att lösa avfallshandlingen och det är viktigt att dessa förs fram och får inflytande över EU:s direktivutformning etc. Detta kräver aktiv bevakning och lobbying i tidiga arbetsskedena.

Regionen måste på samma sätt föra fram dessa särskilda förutsättningar till regeringen när direktiven ska implementeras i svensk lag så att den valda implementeringsmetoden eller skrivningar på motsvarande sätt tar hänsyn till detta.

Mål

Utveckla regionens deltagande i EU-arbetet inom avfallsområdet, dvs. att aktiv bevakning och lobbying över EU:s direktivutformning i tidiga skeden.

Delmål

- a) Regionens deltagande i EU-arbetet och förhållandet till statliga myndigheter och institutioner ska utvecklas och följas av noggranna förberedelser och analyser så att regionens företrädare kan agera utifrån sina sakkunskaper.
- b) Producentansvaret bör på sikt omformas till att gälla material istället för förpackning och varugrupper.

Aktivitet/Förslag till åtgärd

Delmål a)

1. Utvärdering av den befintliga strukturens funktionalitet.
2. Förslag på ev. förändringar/förbättringar som är nödvändiga för att få en fungerande arbetsform/struktur.
3. Förankring hos den politiska församlingen.
4. Framtagande av regional avfallspolicy som underlag till EU-arbetet.
5. Utveckling av ett förhållande till statliga myndigheter och institutioner som medger att professionell kunskap och erfarenheter kan framföras i tidigt stadium.

Delmål b)

1. Dialog med berörda organ i syfte att frågan hamnar på dagordning och att regionen blir samtalspart.
2. Utvärdering av producentansvarets befintliga funktion inom regionen.
3. Förtydligande av roller och utveckling av samarbete utifrån nuvarande regelverk.
4. Förslag på komplettering av producentansvar med andra produktområden.
5. Förankring hos den politiska församlingen.
6. Aktiv bevakning och lobbying över EU:s direktivarbete i syfte att omforma producentansvarslagen till att gälla material istället för förpackningar och varugrupper.

Fördelar

- Lokala och regionala nivån ges ett tidigt tillfälle att både förstå mekanismen bakom EU:s lagstiftning och påverka utformningen av ev. kommande förslag och ändringar.
- Mer tid för att anpassa befintliga verksamhetssystem till nya regelverk.
- Flexiblare hantering av avfall utgående från ett livscykel tänkande vilket innebär att avfallsproducenter/medborgare får ett enklare system.
- Enklare och effektivare information från kommunens sida.

Betydelse

- Ges möjlighet att påverka lagstiftningen i önskad riktning.
- Planeringen blir mer ändamålsenlig och överskådlig, såväl för företagen som för lokala och regionala myndigheter.
- Hänsyn kan tas till den lokala och regionala nivåns förutsättningar.
- Bättre beslutsunderlag.

2. Hur ska olika fraktioner av avfall tas om hand?

Val av behandlingsmetod för olika fraktioner är en kombination av teknik, ekonomi (inklusive avsättningsmöjligheter), lokala/regionala förutsättningar samt politiska ställningstaganden. Detta innebär att vi måste lyfta fram ett antal åtgärder som leder fram till en ökad klarhet över vilken inriktning regionen i stort ska arbeta efter.

I det avfall som alstras i Stockholms län finns en stor mängd organiskt avfall. En del är plast, men en stor del är det lättnedbrytbara organiska avfallet. Regeringen vill främja de biologiska behandlingsmetoderna, som ska klassificeras som materialutnyttjande. I korthet är regeringens förslag att

"Till år 2010 skall livsmedelsindustrins matavfall och jämförliga avfall återvinnas biologiskt och återföras som växtnäring när det har lämplig kvalitet för detta, och att minst 35 % av matavfall från hushåll, restauranger, storkök och butiker också skall behandlas biologiskt. Både hem- och centralbehandling räknas in."

I de regionala miljömålen för Stockholms län gäller detsamma för det organiska avfallet. Således är ett första led i detta acceptans och brett gemensamt ställningstagande från den politiska församlingen gällande följande:

Mål

- a) Avfall ska samlas in och behandlas på ett ur samhällsekonomiskt samt hälso- och miljömässigt godtagbart sätt.
- b) Biologiskt nedbrytbart avfall ska behandlas biologiskt i den mån det har lämplig kvalitet för behandlingsprocessen och sekundärprodukterna ska vara efterfrågade.

Aktivitet/Förslag till åtgärd

1. Samhällsekonomisk analys av olika strategier för insamling och behandling av olika typer av avfall i Stockholms regionen.
2. Utredning av vilken/vilka strategier som är möjliga för insamling och biologisk behandling av organiskt avfall i Stockholmsregionen.
3. Förankring hos den politiska församlingen för de framtagna kriterierna för val av metod.

Fördelar

- Systematiskt tillvägagångssätt.
- Skapar underlag för val av metod utifrån avfallets egenskaper samt regionala förutsättningar.
- Möjliggörs hänsynstagande till avfallets hela livscykel.
- Möjliggör samlad bedömning av vilken inverkan avfallshanteringssystemet har på miljö- och hälsa, samhällsekonomi samt hushållning med naturresurser.

Betydelse

- Bättre långsiktighet i beslutsunderlag.

3. Administrativa effektiviseringsåtgärder

Avfallshanteringen är en del av samhällets infrastruktur, i många fall också en del av ett samhälles energisystem, och behöver därför ses i ett större sammanhang. Genom att harmonisera och ta fram förslag till mallar för renhållningsordningar och avfallsplaner och miljörapporter samt förbättrade samråd för producentansvaret ges kommunerna och deras avfallsbolag ett stöd i det dagliga arbetet och samtidigt skapas bättre förutsättningar för regional jämförbarhet, samsyn och samverkan.

Mål

Ökad samsyn/harmonisering av renhållningsordningar, avfallsplaner, miljörapporter och offentliga upphandlingar inom regionen.

Aktivitet/Förslag till åtgärd

1. Framtagande av förslag till vägledning/hjälpredda för kommunernas samråd, avfallsplaner, miljörapporter och offentliga upphandlingar.
2. Framtagande av plan för effektivisering av upphandlingsförfarandet med bibehållen konkurrensneutralitet.
3. Riktade utbildningsinsatser till kommunernas avfallsansvariga, exempelvis om offentlig upphandling.

Fördelar

- Enklare att jämkna ihop regional planering inom avfallsområdet.
- Skapar överblick över regionens totala behandlingskapacitet och logistik.
- Likartad och säkrare statistik.
- Gemensam struktur i upphandlingsstrategi som ger utdelning.
- Bättre anbudsutvärdering och säkerhet kring upphandling.

Betydelse

- Snabbare men fortfarande Korrekt rapportering.
- Enklare uppföljning av avfallshanteringssystemet funktion inom regionen.
- Säkrare statistik ger bättre analyser.
- Information blir mer tydlig, enhetlig och slagkraftig.
- Långsiktig konkurrens kan upprätthållas.
- Bättre avtal kan skrivas.
- Onödiga och kostsamma överprövningar kan undvikas.

4. Fysiska platsbehov

Avfallskedjan sträcker sig från det mest lokala till globalt. Lokalisering av anläggningar med regional betydelse är en viktig fråga. Dessa frågor måste tydligare in i den regionala och kommunala planeringen så att lämpliga platser för hela avfallskedjans olika delar kan reserveras. Dessutom behöver en mängd aktörer få delaktiga i att tillgodose konsumenternas såväl som olika avfallshanterande aktörers behov av plats för sortering.

Mål

- a) Regional samsyn kring kommunal fysisk planering för att säkra avfallskedjans hela platsbehov, dvs. från bostad och arbete till behandling.
- b) Avfallsfrågor integreras som en del av infrastrukturen nya RUFS.

Aktivitet/Förslag till åtgärd

1. Sammanställning och redovisning av flöden och mängder som det är viktigast att ha en uppfattning om i den fysiska planeringen. Detta bör vara ett underlag till RUFS.
2. Beskrivningen av kopplingen till planer för mark, vatten och den infrastrukturella egenskapen i avfallsservice. Exempelvis ska sambandet mellan konsumtion och avfall tydliggöras i nya fastigheter.
3. Tillse att det inför framtiden finns genomtänkt utpekade platser för framtida avfallsbehandling vilka dessa behandlingsmetoder än kan bli.
4. Lobba för integrering av avfallsplanering i kommunal fysisk planering.
5. Anordnande av seminarier för kommunernas arkitekter och planerare.

Fördelar

- Belysa vikten av kopplingen till planer för mark, vatten och den infrastrukturella egenskapen i avfallsservice.

Betydelse

- Effektivare resursutnyttjande inom regionen.

5. Driftavbrott vid behandlingsanläggningar som används av Stockholms läns kommuner

Vad händer egentligen om någon av dessa anläggningar får en så allvarlig driftstörning att hushållsavfallet inte kan tas emot under en längre period?

En flaskhals gäller förbränning av avfall. De flesta kommuner i Stockholms län har valt förbränning som en av flera behandlingsmetoder för hushållsavfall. De har idag avtal antingen med Högdalenverket eller Uppsalaverket. Behandling genom förbränning sker enbart på kommersiell grund.

Det finns ett antal andra förbränningsanläggningar, bl.a. i Linköping, Norrköping och Borlänge, inom möjliga transportavstånd som också i princip kan ta emot brännbart avfall från Stockholmsregionen men detta är ej reglerat. Lagringskapaciteten hos verken är begränsad.

Det stora beroende av dessa två verk och problem med mellanlagring av hushållsavfall för förbränning innebär att hanteringen är sårbar. Deponering anförs ofta som en reserv men deponeringsverksamhet är omgiven av regelverk som försvårar denna möjlighet.

I takt med att avfallshanteringen kretsloppsanpassas ytterligare finns risks för att ytterligare större flaskhalsar uppkommer. Det gäller bla anläggningar för rötning av biologiskt nedbrytbart material.

Mål

Driftavbrott vid behandlingsanläggningar som används av Stockholms läns kommuner ska inte utgöra ekonomiska, sociala och miljö- och hälsomässiga risker för hanteringen av avfall inom regionen.

Aktivitet/Förslag till åtgärd

Kortsiktigt (förbränningsanläggningar)

1. Dialog med berörda anläggningar i syfte att ta fram en beredskaps/handlingsplan för driftsavbrott.

Långsiktigt (alla behandlingsanläggningar)

2. Dialog med berörda anläggningar i syfte att ta fram en beredskaps/handlingsplan för driftsavbrott.

Fördelar

- God framhållning för kommunerna i och runt Stockholms län skapas.
- Risk för uppkomst av krissituationer minimeras/förebyggs.

Betydelse

- Inga oplanerade kostnader.